

Erken Görünüm

Journal Pre-proof

Andrea Camilleri'nin Komiser Montalbano Serisi'nde Kadın Figürleri

Dr.Öğr.Üyesi Deniz Dilşad KARAİL NAZLICAN

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, İtalyan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

e-posta: dilsad.karail@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8964-7745

DOI: 10.30794/pausbed.1335775

Dergi adı: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

Journal Name: Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute

Gönderilme tarihi/Received: 01.2.08.2023

Kabul tarihi/Accepted: 19.09.2023

Bu makaleyi şu şekilde alıntılایn: Karail Nazlıcan, D. D., "Andrea Camilleri'nin Komiser Montalbano Serisi'nde Kadın Figürleri", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, sayı xx, ss. xx-xxx.

To cite this article: Karail Nazlıcan, D. D., "The Portrayal of Female Figures in Andrea Camilleri's Inspector Montalbano Series", *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*, Issue xx, pp. xx-xxx.

This is a PDF file of an article that has undergone enhancements after acceptance, such as the addition of a cover page and metadata, and formatting for readability, but it is not yet the definitive version of record. This version will undergo additional copyediting, typesetting and review before it is published in its final form, but we are providing this version to give early visibility of the article. Please note that, during the production process, errors may be discovered which could affect the content, and all legal disclaimers that apply to the journal pertain.

Bu, kabulden sonra kapak sayfası ve üst veri ekleme, okunabilirlik için biçimlendirme gibi geliştirmelere tabi tutulan bir makalenin PDF dosyasıdır, ancak henüz dosyanın kesin sürümü değildir. Bu sürüm, son haliyle yayınlanmadan önce ek dosya düzenleme, dizgi ve incelemeden geçecektir, ancak makalenin erken görünürlüğünü sağlamak için bu sürümü sağlıyoruz. Üretim sürecinde içeriği etkileyebilecek hataların keşfedilebileceğini ve dergi için geçerli olan tüm yasal uyarıların geçerli olduğunu lütfen unutmayın.

ANDREA CAMİLLERİ'NİN KOMİSER MONTALBANO SERİSİ'NDE KADIN FİĞÜRLERİ*

Öz

İtalyan edebiyatının önemli yazarlarından biri olan Güneyli yazar Andrea Camilleri, İtalyan edebiyatının popüler anlatılarından kabul edilen polisiye roman türünde yazdığı eserleriyle tanınmaktadır. Sicilya'ya özgü yarattığı kurgu anlatılarında Güney İtalya'nın sosyal yapısının ve siyasi geçmişinin en etkili unsuru olan kilise-mafya-siyaset çatışmasını ustalıkla ele alır. Söz konusu edebi tür çerçevesinde yer alan anlatılar, anlatıya konu olan bir suç etrafında şekillenen olayları konu olarak merkeze yerleştirirken, karakterler arasında söz konusu suçu çözmeye çalışan bir dedektif, suça karışan insanlar ve tanıklar yer alır. Camilleri'nin aynı zamanda Sicilya adasını ve onun yaşam özelliklerini de anlatılarında birer karakter olarak ele aldığını belirtmek gerekir. Edebiyatta kadın kavramı feminist eleştirinin ortaya koyduğu çeşitli bakış açılarıyla ele alınmaktadır. Polisiye anlatılarda ise söz konusu inceleme, çoğunlukla ana karakteri bir kadın olan anlatılar üzerinden gerçekleştirilmiştir. Güneye özgü tipik bir İtalyan erkeği figürü çizen Komiser Montalbano'nun etrafında gelişen olaylar ekseninde ilerleyen seride yer alan kadın karakterler ise okura birer yan karakter olarak sunulmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde İtalya başta olmak üzere bilhassa güneyin maruz kaldığı savaşlar ve yaşanan göçler, anlatıların geçtiği coğrafyayı çok kültürlü ve çok katmanlı bir yapıya dönüştürmüştür. Komiser Montalbano serisi içerisinde de kadın karakterler aracılığıyla bu yapı daha görünür kılınmaktadır. Nitekim İtalyan edebiyatında kadın figürü denildiğinde köklerin 1300'lü yıllara dayandığı bilinmektedir. Guido Cavalcanti'den Dante Alighieri'ye, Francesco Petrarca'dan Ludovico Ariosto'ya, Carlo Goldoni'den Gabriele D'Annunzio'ya birçok yazar tarafından kadın figürünün farklı biçimlerde temsil edildiği bilinmektedir. Bu çalışmayla İtalya'nın çok kültürlü yapısı içerisinde yer bulan kadın kavramı feminist eleştiri bağlamında melekeli kadın – şeytani kadın ve femme fatale anlayışı çerçevesinde ele alınacaktır. Bu amaçla Sicilya'nın siyasi ve tarihi geçmişinden yola çıkarak Komiser Montalbano serisindeki kadın figürlerinin feminist eleştiri bağlamında incelenmesi hedeflenmektedir. Bu doğrultuda Camilleri'nin yarattığı kadın figürlerinin polisiye anlatı içerisindeki rollerinin neler olduğu belirlenmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: kadın, polisiye roman, Güney İtalya, Camilleri, Montalbano.

THE PORTRAYAL OF FEMALE FIGURES IN ANDREA CAMİLLERİ'S INSPECTOR MONTALBANO SERIES

Abstract

Andrea Camilleri, a renowned Southern Italian writer, is recognized for his works in the genre of crime novels, which are considered popular narratives in Italian literature. In his fiction narratives specific to Sicily, Andrea Camilleri skillfully addresses the interplay of the church, mafia, and politics, which constitute the most influential elements of Southern Italy's social structure and political history. Within the framework of this literary genre, the narratives revolve around a crime as the central theme, featuring a detective who strives to solve the said crime, alongside individuals involved in the crime and witnesses. It should be noted that Camilleri also portrays the island of Sicily and its distinctive way of life as characters in his narratives. In literature, the concept of womanhood is approached through various perspectives that are influenced by feminist criticism. In the context of crime narratives, such examinations are often conducted through stories that feature a female protagonist as the main character. In the series centered around Inspector Montalbano, who embodies the typical figure of an Italian man from the South, the female characters are presented to the reader as secondary characters within the events that unfold. Throughout the historical process, Italy, especially the South, has been exposed to wars and migrations, which have transformed the geographical setting of the narratives into a multicultural and multi-layered structure. Within the Inspector Montalbano series, this structure is made more visible through the female characters. Indeed, when we refer to the female figure in Italian literature, it is known that its roots trace back to the 1300s. It is known that many authors, from Guido Cavalcanti to Dante Alighieri, from Francesco Petrarca to Ludovico Ariosto, from Carlo Goldoni to Gabriele D'Annunzio, have represented the female figure in various forms in Italian literature. This study will approach the concept of womanhood within the multicultural structure of Italy through the lens of feminist criticism, examining the archetypes of the angelic woman, the demonic woman, and the femme fatale. With this aim in mind, the examination of the female figures in the Inspector Montalbano series will be carried out within the context of feminist criticism, taking into account Sicily's political and historical past. In this regard, the study will seek to determine the roles of the female figures created by Camilleri within the context of crime narratives.

Key Words: woman, crime novel, Southern Italy, Camilleri, Montalbano.

* Bu çalışma, 17-18 Haziran 2023 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen "5. Uluslararası Marmara Bilimsel Araştırma ve İnovasyon Kongresi"nde tarafımdan sunulan bildiriden türetilmiştir.

Giriş

Kadın ve kadına dair olan şeylerin birçok farklı disipline konu olduğu, tartışıldığı bilinmektedir. Siyasetten edebiyata kadına özgü kavramlar farklı biçimlerde ele alınmaktadır. Edebiyatta kadın kavramı ise feminist düşüncenin ışığında incelenmeye başlanmıştır; farklı alt disiplinlerin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Edebiyatta feminizm denildiğinde çıkış noktası olarak kadın yazarların edebi alandaki var oluş mücadeleleri akıllara gelir. Sonrasında ise erkek yazarlar tarafından kaleme alınan edebi eserlerde yansıtılan kadın figürleri izleksel olarak incelenmeye başlanmıştır. Siyasi varoluş mücadelesinde de durum farklı değildir. Tabi burada bahsedilen aslında sadece siyasi ortamda kadının mevcudiyeti değil aynı zamanda toplum içerisinde kadının yerini ve davranışlarını belirlemeye çalışan bakış açısıdır.

Bu çerçevede edebiyat araştırmaları alanında “kadın”dan ve “kadın” a dair üretilen kavramlar ve görüşlerden yola çıkarak feminist edebiyat eleştirisine kısaca değinmek gerekir. Nitekim çalışmanın inceleme kısmı için seçilen İtalyan polisiye evreninden sunulacak kesitte “kadın” figürleri bağlamında izleksel bir çalışma sunulması hedeflenmektedir. Bu sebeple, İtalyan edebiyatının doğuşundan itibaren ortaya konulan eserlerde yer verilen “kadın” sunumlarına, İtalya tarihi içerisinde “kadın” a dair üretilen görüşleri de çalışmada sunmak çalışmanın amacı bağlamında önem taşımaktadır.

Çalışmanın inceleme kısmında eserlerinde güneye özgü karakteristik özellikleri inceliye sunan İtalyan edebiyatının önemli yazarlarından biri olan Andrea Camilleri’nin polisiye roman türünde kaleme aldığı Komiser Montalbano serisinin ilk üç romanı olan *Suyun Şekli*, *Terrakotta Köpek* ve *Yemek Hırsızı* anlatılarında “kadın” figürleri incelenecektir. İzleksel bir çalışmanın sunulması hedeflendiğinden İtalyan edebiyatında güneye özgü anlatı özelliklerinin yanı sıra İtalyan polisiye roman evrenine kısaca değinilerek Andrea Camilleri’nin bir erkek olarak doğup büyüdüğü topraklara ilişkin “kadın” karakterleri yazar kimliğiyle nasıl sunduğu, kadınlara hangi özellikleri yüklediği gibi unsurlar, feminist eleştiri bağlamında ele alınacaktır. Bu doğrultuda İtalya’nın sosyopolitik gelişiminde “kadın” a dair üretilen fikirler, kadın hakları, İtalya topraklarında “kadın” ın yeri gibi konular da sunulacaktır.

Andrea Camilleri’nin romanları, İtalya’nın güneyinde, dahası tarih boyunca ülkenin dışlanmış topraklarında şekillenmiş ve dünyaya yayılmış anlatılardır. Söz konusu anlatılar aracılığıyla güneyin ve bilhassa Sicilya’nın siyasi-kültürel ve tarihsel yapısının nasıl şekillendiğine tanıklık edilir. Nitekim Sicilya ve ada kültürü göz önünde bulundurulduğunda dünyanın tanıklık ettiği üç ana unsur arasında mafya-kilise ve siyasi yaşam ve aralarındaki çatışma dikkatleri üzerine çekmektedir. Söz konusu coğrafyada “kadın” ın var oluş ve toplumda yer bulma, söz sahibi olma mücadelesi her zaman artan bir öneme sahip olmuştur. Güneyin maruz kaldığı istilalar ve yaşadığı göçler nedeniyle sahip olduğu çok kültürlü ve çok katmanlı sosyal yapısı içerisinde, incelenecek kurgusal anlatılar aracılığıyla “kadın” ın yeri ve feminist eleştiri bağlamında nasıl tasvir edildiklerinin belirlenmesi hedeflenmektedir.

Feminist Düşünce ve Edebiyatta “Kadın”

Edebiyat ve edebiyat üretimi olan anlatılar, tarih boyunca kadın ve kadının temsil biçimleriyle ilgili farklı yaklaşımlar yansıtmaktadır. Kadının edebi anlatılardaki temsili, hiç kuşkusuz toplumun ve yazarın bakış açısına, dönemin sosyal normlarına ve kadının toplumdaki rolüne bağlı olarak değişiklikler göstermektedir. Edebi anlatılar içerisinde “kadın”, idealize edilen kadın, mağdur kadın, başkaldıran kadın, erotik kadın, çoklu kimlikli kadın gibi çeşitli temsil biçimleri altında sunulmaktadır. Hiç kuşkusuz ki günümüz edebiyat anlatılarında kadının temsili, feminist edebiyat hareketi ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konularla çok daha geniş bir perspektif kazanmış ve kazanmaya devam etmektedir.

Feminist düşünce kökenlerinin modern çağın başlarına dayandığı bilinmektedir. Kadınların toplumsal, siyasal ve ekonomik eşitlik için mücadele ettiği bir hareket olarak kısaca tanımlayabileceğimiz feminizmin, Aydınlanma çağıyla birlikte ve devamında Fransız Devrimi sırasında temsil edildiği görülür. Nitekim evrensel insan hakları ve eşitlik kavramları üzerine odaklanan Aydınlanma dönemi düşünürleri bu fikirleri kadın hakları için de savunmaya başlamışlardır. 19. yüzyıla gelindiğinde ise kadınların oy hakkı talepleri ve toplumsal cinsiyet mücadelelerinin güçlenmeye başladığı görülür. Bu dönemde kadınların eğitim hakkı, mülkiyet hakkı ve çalışma hakkı koşullarının iyileştirilmesi yönünde adımlar atılmaya başlanmıştır. Nitekim 19. yüzyılın ortalarına doğru İngiltere’de örgütlenen kadın hareketleri, feminist anlayışın yayılmasına ve kadınların toplum içerisinde daha aktif bir rol oynamasına katkıda bulunmuştur. Ancak 20. yüzyıla ulaşıldığında feminist düşünce hareketinin daha geniş kitlelere yayılarak kadınların oy hakkı kazanması, cinsel özgürlük, eşit işe eşit ücret talepleri, aile içi şiddete karşı mücadele, üreme hakları gibi konular da hareketin birer odağı haline gelmiştir. Söz konusu ilerlemeler kapsamında edebiyatta feminist eleştirinin ortaya çıkışında belli başlı sorunları ele aldığı bilinmektedir:

İlki, eril edebiyat tarihi konusunun, eril metinlerin yeniden incelenmesi, bunların ataerkil varsayımlarının saptanması ve bu metinlerde kadınların toplumsal, kültürel ve ideolojik normlara göre nasıl temsil edildiğinin gösterilerek konumlandırılmasıdır. [...] İkincisi, kadın yazarların görünmezliklerini ele alır. [...]

Üçüncü olarak, feminist eleştiri okurlara yeni yöntemler ve değişik bir eleştiri pratiği sunmakla ‘feminist okur’ sorunuyla karşı karşıya gelir. [...] Dördüncüsü, feminist eleştirinin, yeni bir yazı ve okuma bütünlüğü yaratma yoluyla bizim de feminist okurlar olarak edimde bulunmamızı sağlama amacı taşımasıdır (Humm, 2002: 26).

Feminist düşüncenin devamlı olarak kendini geliştirdiği diğer bir ifadeyle evrimleştiği aşıkardır. Öyle ki postmodernizmle birlikte ideolojilerin eleştirisi gündeme gelmiş, feminist eleştiri bağlamında cinsiyetin sosyal yapılı olduğu ve kadının tek bir evrensel kadın deneyiminin olmadığı savunulmuştur. Nitekim özne kavramının yok edilmesi tartışmaları gündeme gelmiştir. Bu fikirler doğrultusunda postmodernizmin kadınların çeşitliliğini ve deneyimlerinin karmaşıklığını vurguladığı belirtilebilir. Ancak öznenin yok edilmesinin feminist düşüncenin amaçlarıyla örtüşüğünü söylemek yanlış olacaktır:

Kuşkusuz, dil tarafından, anlatı tarafından ve kültürde bulunan simgesel anlatı yapıları tarafından yapılandırılmamış bir öznellik düşünülemez. Zira kim olduğumuzdan, “Ben”imizden bir anlatı aracılığıyla bahsederiz: “Falan tarihinde, filanca kişinin kızı olarak dünyaya geldim...” vb. Bu tür anlatılar, kültürlerimizce beklenen ve anlaşılan biyografi ve kimlik kodları tarafından derinden biçimlendirilip yapılandırılır. Bütün bunlar kabul edilebilir; ancak yine de, içinde yer aldığımız tarihin yalnızca birer uzantısı olmadığımızı, kendi öykümüz karşısında hem yazar hem de kahraman konumunda bulunduğumuzu savunmamız gerekir. Konumlandırılmış ve toplumsal cinsiyet verilmiş özne, farklı kategoriler içinde belirlenmiş olmasına karşın, özerklik peşindedir (Benhabib, 2021: 33).

Benhabib’in ifadelerinden yola çıkarak dilin, anlatının ve kültürün, bireylerin öznelliklerini ve kimliklerini şekillendirmede önemli bir rol oynadığı belirtilebilir. Dil, kişinin kendini ifade etmesi ve kimliğinin oluşturması için bir araç olarak kullanılır. Anlatılar ise bireyin hayat hikayelerini aktarırken kullandıkları yapılar ve kodlarla derinlemesine şekillendirilmektedir. Nitekim kimlik kodlarının, toplumun belirli norm ve beklentileri doğrultusunda şekillendiği belirtilmelidir; öyle ki bu durum kişinin kimliğiyle ilgili algıları etkiler. Söz konusu bakış açısı, kişinin toplumun dayattığı kategorilere sıkışmadan, kendi benliğini keşfetme ve ifade etme hakkını da vurguladığı söylenebilir. Kısaca, toplumsal cinsiyette, konumlandırma ve diğer belirleyici unsurlar söz konusu olsa da bireyin özerklik arayışında olduğu bilinen bir durumdur. Bireyin özerklik arayışından yola çıkarak kadın öznesinin kimlik sınırından kurtulması yönündeki bakış açısıyla kimliğin baskıcı bir unsur olduğu belirtilebilir. Birinci Dünya mensubu, profesyonel, beyaz, orta sınıf kadınlar ile bu kadınların evlerinde hizmetçi olarak çalıştırdıkları Üçüncü Dünya mensubu, renkli ırktan kadınlar arasındaki çatışma buna bir örnektir (Fraser, 2021: 92). Fraser, aynı zamanda kimlik konusunda şeyleşmenin aşılmasını amaçlayan, karşılanabilir ve metalaştırılmış imge ve anlamlandırmaların günümüzdeki patlamasının, kadınların özgürleşmesine, sabit ve temelci kimlikler kadar büyük bir tehdit oluşturduğunun da söylene birliği üzerinde durur (2021: 93).

Modern toplumda kadınların özgürleşmesiyle birlikte, kadın kimlikleri de çeşitlilik ve karmaşıklık içinde şekillenir. Ancak Fraser’a göre, bu çeşitlilik ve karmaşıklık, aynı zamanda kadınların kendilerini sınırlayan ve objeleştiren metalaştırılmış imge ve anlamlandırmaların da artışına neden olabilir. Fraser, bu durumun kadınların özgürleşme mücadelesini zorlaştırabileceğini düşünür. Çünkü bu patlama, kadınların gerçek özgürlüklerini elde etmelerine değil, onları daha fazla tüketim nesnesi haline getirerek ve sınırlayarak kadınlık kimliklerini yeniden şekillendirebilir. Ancak bu görüş, akademik literatürde tartışmalı bir konu olarak kabul edilebilir. Bazıları, imge ve anlamlandırma patlamasının, kadınların çoklu kimliklerini ve ifade biçimlerini destekleyen bir özgürleşme aracı olduğunu savunabilir. Bireylerin kendi kimliklerini şekillendirme ve ifade etme özgürlüğü, toplumsal cinsiyet rollerine sıkışmadan ve kısıtlamalar olmadan, daha kapsayıcı bir toplumun yolunu açabilir. Fraser’ın görüşüne göre, imge ve anlamlandırma patlaması, kadınların özgürleşmesine yönelik tehditler içerebilir. Ancak bu görüşün yanı sıra, kimliklerin karmaşıklığı ve çeşitliliği, kadınların özgürlüklerini destekleyebilecek ve toplumsal değişim için potansiyel oluşturan bir alan da sunabilir.

Daha öncede belirtildiği gibi kısaca feminizm, kadınların toplumsal, siyasi ve kültürel alanda eşit haklara sahip olmalarını savunur ve kadın deneyimini merkeze alan bir bakış açısı sunar. Edebiyatta feminizm ise kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın deneyimlerinin tanınması için mücadele eden bir perspektif olarak ortaya çıkmıştır. Zira söz konusu perspektifin edebiyatta öncelikle kadın yazarlar ve kendi deneyimleri sonrasında kurgu anlatılarda yer verilen kadın karakterler aracılığıyla şekillendiği belirtilebilir.

Kadının deneyimine odaklanarak kadın karakterlerin iç dünyaları, güçlü yanları ve mücadeleleri gibi konular anlatılarda önemli birer rol oynamaktadır. Ataerkil toplum düzeni içerisinde kadının maruz kaldığı sınırlamalar ve baskılar, ayrımcılık gibi unsurlar anlatı içerisinde işleme biçimlerine göre farklı temalar içerisinde ele alınır. Feminist edebiyat anlatıları olarak tanımlanan tür içerisinde kadına layık görülen sınırlamaların birer eleştirisi sunulmaktadır. Burada bahsedilen konu kadınların stereotiplere sıkıştırılmasına yönelik gerçekleştirilen eleştirel bakış açılarıdır. Bilindiği gibi feminist edebiyat, kendi içerisinde ilk dalga feminizm, ikinci dalga feminizm, post

feminizm, feminizm ve yazınsal teori gibi çok farklı bakış açısı ve yaklaşım barındırır. Dolayısıyla her bir akım, kadın deneyimini ve toplumsal cinsiyet eşitliğini farklı açılardan ele aldığını belirtmek gerekir.

Çalışmanın inceleme kısmında ele alınacak kadın figürlerini daha etkin bir şekilde sunabilmek amacıyla bu aşamada feminist eleştiri bağlamında İtalya'da "kadın" ve İtalyan edebiyatında kadının temsil biçimlerine değinmek yerinde olacaktır.

İtalyan Edebiyatında "Kadın" Temsilleri

İtalyan'ın tarihsel ve sosyo-politik ilerlemesi göz önünde bulundurulduğunda İtalya'da "kadın"ın yeri ve "kadın"ın, İtalyan edebiyatındaki temsil biçimlerinin çeşitliliği dikkat çekicidir. Çizme coğrafyasının siyasi tarihi göz önünde bulundurulduğunda, 1946 yılında Savoy monarşisini sürdürmek ya da Cumhuriyet rejimine geçmek için gerçekleştirilen referandumda, kadınlara ilk defa oy kullanma hakkı tanındığı bilinmektedir. Tarihsel açıdan, kadın haklarının tanınmasında önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilen 1968 yılı, Avrupa'daki gençlik hareketinin başlangıcı tarihi olarak öne çıkmaktadır. Nitekim bu yıl, özellikle eğitim alanında ve kadın haklarının tanınmasında belirgin bir süreklilik sağlayarak dikkat çekmektedir:

Farklı sosyal geçmişlerden ve yaşlardan milyonlarca kadın, İtalya'nın her yerinde meydanlara çıkarak ve emeklerini, sendikal, ahlaki ve fiziksel haklarını geliştirmek için yürüyüşler düzenlemiştir. Genç bir Cumhuriyet olan İtalya, pembe halkın, yeni, kararlı ve mücadeleci yüzü dehşetle tanımıştır. Bu vesile ile Anayasa yıllar içinde kadın sorununu ele almış, kadın işçileri korumaya çalışmış, erkeklerle eşit haklara sahip olduklarını kabul etmiş ve aile işlevlerini güvence altına almıştır (Valentina Piattelli, *Storia dell'emancipazione femminile in Italia*, <http://www.storiaxisecolo.it/larepubblica/repubblicadonne.htm>, çevrimiçi, 05.06.2023).

Siyasi ve sosyal yaşam içerisinde İtalya'da kadının yeri zaman içerisinde farklılık göstermiştir. Risorgimento döneminde, önemli düşünürler, kendilerini, kadınların özgürlükten yoksun bırakılmalarını tekrarlamakla sınırlamışlardır. Öyle ki doğanın birlikte yaşam kuralına göre kadın-erkek ilişkisi çerçevesinde "patron" ve "efendi" olmak kocanın göreviyken "kadın", ona "itaat eden" ve onun boyunduruğu altından çıkmayan, yaşamını kocasına adayan ve onun isminin egemenliği altına giren varlıktır. Bilhassa ev içindeki işlerle alakadar olan kadının, ev dışındaki yaşam içerisinde söz sahibi olması mümkün değildir. İtalyan birliğinin sağlandığı dönem olarak tarihteki yerini alan bu süreçte, "kadın", söz konusu sebeplerle siyasi ve sosyal tüm haklardan yoksun bırakılmıştır.

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları dönemlerinde, İtalyan toplumunda kadınlara yönelik durumun benzer olduğu görülmüştür. Cephede savaşı ve hayatını kaybeden erkeklerin ön planda olduğu süreçte, savaş çabasına üretimde katkı sağlayan, yaralı bakımından sorumlu olan ve hayatını kaybeden erkeklerin geride bıraktığı işleri yürütmekle görevli olanlar ise "kadın"lar olmuştur.

Kadınların temsili ve varoluş mücadelesi bir dizi farklı kadın yazar tarafından 1900'lü yıllar İtalyan Edebiyatı kapsamında çeşitli şekillerde ele alınmıştır. Ancak, bu yazarların öncelikli odaklarından biri, kadınların aleyhine olan güç hiyerarşilerine karşı açıkça bir tavır sergilemek olmamıştır. Eserlerindeki kadın karakterler aracılığıyla, feminist bir perspektifle İtalya'da "kadın" olmanın farklı bağlamlarını öne çıkarmak yerine, dönemin kadın yaşamına ve varoluş mücadelesine dair izler sunmuşlardır. Bu bağlamda, özellikle 1926 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanarak İtalyan kadın yazarların uluslararası başarılarını simgeleyen Grazia Deledda (1871-1936) ön plana çıkmaktadır. O, İtalyan edebiyatının bu ödülü kazanan ilk kadın yazarıdır. Maria Giovanna Piano, *Onora la madre - Autorità femminile nella narrativa di Grazia Deledda* başlıklı kitabında şu bilgilere yer vermiştir:

Deledda'nın romanlarının antropolojik sahneleri, tarım ve hayvancılıkla ilgili sahnelerdir ve bu nedenle patriarkalardır. Bununla birlikte, Deledda evreninde görülebilen şey, patriyarkanın kadınların köleleştirilmesinin kültürü olarak daha küçük bir boyuta indirgenmesidir (1998: 12)¹.

Faşizm döneminde, "kadın"ların siyasi ve toplumsal temsillerine ilişkin bazı yeniliklerin getirildiği izlenimi olabilir; ancak aslında durum, önceki süreçlerden farklılık göstermemektedir. Mussolini yönetimiyle yerel ölçüde "kadın" a verilen seçme hakkı, nihayetinde "kadın"ı kendi içinde sınıfsal olarak ayırmıştır:

Faşizm aslında sadece idari seçimler için bazı kadın kategorilerine pasif oy hakkı verdi. Uluslararası oy hakkı için Uluslararası İttifak kongresinde konuşan Mussolini, faşizmin birkaç kadın kategorisine oy vermeyi amaçladığını söylemişti. Acerbo yasası (ironik bir şekilde "hanımlar için oy" olarak adlandırılır) oyu, madalyalı kadınlara, düşmüş kurbanların annelerine, ebeveyn yetkisini kullananlara, ilkökul diplomasına sahip olanlara, okuma yazma bilen ve belediye vergisi için yılda en az 40 liret ücret ödeyen kadınlara verdi (Piattelli, çevrimiçi).

İtalya siyasi tarihinde kadına oy kullanma hakkı ilk olarak 1945 yılında verilmiş, bunda Direniş Hareketi'nin büyük etkisi olsa da "kadın"lar İtalya topraklarında ard planda bırakılmaya devam etmiştir. Gabriela Parca'nın 1959 yılında yayınladığı *Le italiane si confessano* (İtalyan Kadınların İtirafı) başlıklı kitabında ise İtalya'nın tüm

¹ Çalışmada İtalyanca ve İngilizce kaynaklardan yapılan alıntılar yazar tarafından Türkçe'ye aktarılmıştır.

toplumsal katmanlarından kadınların ilk kez karşı cinsle ilişkilerine, uğradıkları şantajlara, önyargılara değindikleri düşüncelere yer verilmiştir (Ciamba, 2021: 4). 1970'li yıllara gelindiğinde ise aile hukuku çerçevesinde "kadın"ın söz hakkı sahibi olduğu, boşanma hakkına eriştiği bir reforma kavuştuğu bilinmektedir.

İtalya topraklarındaki siyasi ve toplumsal atmosferdeki "kadın" ile ilgili gelişmelerin, edebiyat alanında da kaçınılmaz bir şekilde yansıması gözlemlenmiştir. Nitekim İtalyan edebiyatında kadının temsil biçimleri zaman içerisinde çeşitlilik arz etmektedir. İtalyan edebiyatının gelişimiyle paralel ortaya koyulan eserler aracılığıyla birçok farklı kadın temsiliyle karşılaşmaktadır.

Bu noktada Sicilya Sanat Okulu'na ve Boccaccio²'da kadın kavramına değinmek gerekir. Nitekim Sicilya Şiir Okulu akımı 13. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Sicilya adasından Orta İtalya'ya, Floransa kentinin içinde bulunduğu Toskana bölgesine ilerler ve burada Toskana Şiir Okulu adını alır: (Karasubaşı, 2011: 147).

İtalyan edebiyatında kadın kavramı ve kadın figürünün ilk kez ortaya çıkışı Sicilya Şiir Okulu'nda gerçekleşir. Söz konusu okul kapsamında yapıtlar veren şairlerin şiirlerine ilham oluşturan yegane kadın figürü, Sicilya Sarayı'nın efendisinin eşi, yani Madonna/Hanımefendi'dir. [...] Şiirlerinin temel konusu zarafetiyle hayranlık uyandıran Hanımefendi'ye duyulan soylu aşktır (2011: 146).

13. yüzyılın sonu ile 14. yüzyılın başları arasında önce Bologna'da, daha sonra Floransa'da gelişen ve "şiirsel üretim" olarak kısaca tanımlayabileceğimiz Dolce Stil Nuovo³ oluşumunun içerisinde Dante Alighieri, Guido Guinizelli, Guido Cavalcanti gibi İtalyan edebiyatının öncü şairleri bulunur. Aşk kavramından yola çıkarak "kadın"a dair farklı görüşleri yansıtan bu önemli şairler, güçlü bir şekilde içselleştirilmiş yani ruhani olan aşkı asilleştirilmiş bir duygu olarak aktarmaktadır. Cavalcanti⁴ örneğinde olduğu gibi "kadın" üstün bir varlıktı ve onu tam olarak anlamaktan aciz olan erkek, kadına göre ikincil konumdaydı. Kadında onur, nezaket, alçakgönüllülük, güzellik ve zekâ vardı: genellikle onu ilahi bir değere büründüren niteliklerdi bunlar. Bir bakış ya da basit bir selamlama, şair için bir mutluluk ve kurtuluş kaynağı olduğu kadar, aynı zamanda acı ve ıstırap kaynağı da olabiliyordu. Dante Alighieri'nin *Vita Nuova* başlıklı düz yazı ve şiirlerden oluşan 42 bölümden oluşan eserinde, şairin Beatrice'ye duyduğu aşka tanıklık edilir. Bu başat eserde, şairin dokuz yaşındayken Beatrice ile karşılaşmasının ve on sekiz yaşında yeni bir karşılaşmanın hikayesi anlatılır. Beatrice'yle yasak olmasına karşın göze gelmesinin etkisiyle bu kadının büyüüne kapılan şair, Beatrice'nin kendisiyle selamlaşmayı kesmesiyle hüznü boğulur. Şairin mutluluğu, önceden güzel selam vermekten ibaretken, artık Beatrice hakkındaki övgüleri duymakla yetinmektedir. Beatrice'nin doğum yaparken ölümüyle şair uzun bir dönem sarsıntı yaşayacaktır. Eserde daha sonra başka bir kadına duyduğu ilgiden bahseder ve kadının kendisine nasıl da acıdığından. *Vita Nuova*, Beatrice'yi daha yüksek bir dille ve onaylayıcı bir şekilde anlatacağına söz vermesiyle sona erdiğinden *İlahi Komedi*'nin habercisi olduğu belirtilmektedir (Önce, Angeleri, 1970: 18). Yazının üslubu her zamankinden daha kibar ve özlü üslup arayışı içinde hareket ederken, aşk, tabiat ve âşık olma sebepleri, ruhun iyiliği ve *melek-kadın* figürü temaları ele alınarak derin bir inceleme tabi tutulmaktadır. Özetle Stilnovizm, 13. yüzyılın komünal uygarlığının, entelektüel bir biçimde olgunlaşmasını, kusursuz bir biçimde yansıtan edebi bir ürettir.

Bu edebi üretim içerisinde sunulan *melek-kadın* figürünün oldukça önemli bir role sahip olduğu bilinmektedir. Aslında kadın ve göksel varlık arasındaki analogi yani benzeşme Dolce Stil Nuovo öncesindeki şiir anlayışında da mevcut olsa da estetik etkenlerden dolayı sınırlı kalmıştır. *Melek-kadın*ın güzelliği, stilnovistler tarafından Tanrı'dan gelen ve dolayısıyla her erdem bakımından zengin bir güzellik olarak tanımlanır ve bu, asil bir kalbe sahip erkekte cinsellikle özdeşleştirilmemesi gereken bir aşk duygusu uyandırır. İtalyan edebiyatının en tanınmış kadın figürü ve en ünlü eserlerden birine esin kaynağı olan Beatrice'dir; onu, İtalyan dili ve edebiyatının öncüsü sayılan Dante Alighieri'nin ilham perisi olarak nitelendirmek yanlış olmayacaktır.

² Kadının duygularını dışı vuran, düşünen bir varlık olarak İtalyan edebiyatında yer alması, ancak Giovanni Boccaccio ile gerçekleşecektir. Boccaccio'nun 1349-1351 yılları arasında kaleme aldığı *Decameron* adlı yapıtı, "zeka" ve "kadın" kavramlarının edebiyata girmesi açısından oldukça önemli yer tutmaktadır. *Decameron*'da zeka en yukarıdan en aşağıya kadar (aptallık) her seviyede idelenir ve kadın ile zeka özdeş kavramlar olarak okuyucunun karşısına çıkar. Zeka kavramının yanı sıra aşk kavramı da, Boccaccio'nun yapıtında farklı biçimleriyle yer alır. Sicilya Şiir Okulu'nda mahveden ve Toskana Şiir Okulu'nda aşılabilen bir kriz olarak nitelenen aşk kavramı, *Decameron* adlı yapıtta, gündelik yaşamın bir parçası biçiminde, masum aşk, cinsel dürtülerle dolu aşk, mutlu sonla biten aşk ve bedbaht eden aşk gibi boyutları kapsamında yansıtılır (Karasubaşı, "Sicilya Sanat Şiiri'nden Boccaccio'ya Kadın Kavramı", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 51, 2011: ss. 145-153).

³ Sicilya Sanat Okulu ve Toskana Sanat Okulu'nun ardından ortaya çıkan, bir yönüyle kendinden önceki her iki edebiyat anlayışından ve Provans şiirinden etkilenen, diğer yönüyle alabildiğine yenilikçi ve özgün olmaya çalışan Dolce Stil Nuovo, XIII. ve XIV. yüzyıl İtalyan edebiyatının en önemli olaylarından biridir. Sadece bir sanat ve edebiyat anlayışı değil, toplumsal, kültürel ve siyasal gelişmeleri aktarmadaki rolü, bir dönemin şiir (ve edebiyat) anlayışını şekillendirmesi, içerisinden Dante Alighieri gibi muazzam bir şairin yetişmesiyle, dönemin edebiyatının en belirleyici akımıdır (Ayyıldız, *Ortaçağ İtalyan Edebiyatı*, Çizgi Kitabevi, Ankara, 2019, s. 105).

⁴ "Donna angelicata" kavramı ile ilk kez Guido Cavalcanti'nin bir şiirinde karşılaşırız. "Al cor gentil rempaira sempre amore" başlıklı canzone, Dolce Stil Nuovo'nun manifestosu olarak kabul edilir (İnglese, Giorgia ve Carrai, Stefano'nun *La letteratura del Medioevo* çalışmasından alıntılanan Ayyıldız, *Orta Ortaçağ İtalyan Edebiyatı*, Çizgi Kitabevi, Ankara, 2019, s. 109).

Bir diğerkadın figürü ise Francesco Petrarca'nın Laura'sıdır. Beatrice ve Laura, Orta Çağ'dan Hümânizme İtalyan edebiyatının en ünlü ve güzel kahramanlarıdır. İkisi çok farklı iki kadın figürü olsa da aynı zamanda benzerliklere de sahiptirler. Dante Alighieri, Beatrice ile ilk kez, belki de Portinari ile dokuz yaşında tanıştığını ve onu dokuz yıl sonra tekrar gördüğünü anlatır. Beatrice 1290'da trajik bir şekilde ölür ve şairin *Vita Nuova*'yı bestelemesine öncülük eder. Francesco Petrarca ise 6 Nisan 1327'de Avignon'daki Santa Chiara Kilisesi'nde sevgili Laura ile tanışmıştır: Canzoniere de bu buluşmadan ilham almıştır.

Bu iki kadın figürünün isimleri üzerinde durulduğunda şu bilgileri aktarmak gerekir: Beatrice ismi açıkça mutluluk kaynağı olarak algılanırken, Laura ismi ise Daphne'nin karşılıksız aşkın simgesi olan bir defneye dönüşmesine yol açan Apollon efsanesinden, eski Roma'da muzafferlerin Jüpiter'e bağlılığın bir işareti olarak giydiği defneye kadar çok farklı görüşler öne sürülmüştür. Her iki kadın figürünün yansıttığı şey alçakgönüllülük, dürüstlük, nezaket ve sevgi kavramlarıdır.

İtalyan edebiyatında tasvir edilen bir diğerkadın figürü ise Ludovico Ariosto'nun önemli eseri *Orlando Furioso*'da karşımıza çıkar. Ariosto, büyücü Alcina karakteri ile bize *şeytani kadın* figürünü çizmiştir. Başka bir deyişle, bu kadın figürü, şeytanın bir örneğidir. Büyü sayesinde fiziksel olarak güzel olmasına rağmen, aslında yaşlı ve çirkin bir kadındır. Alcina, baştan çıkarmak için büyüsünü ve özellikle cazibesini kullanır, böylece erkekleri kendine çekip aşık eder. Alcina'nın kusursuz görünümü onun bir melek gibi düşünülmesine sebep olur; ancak Ariosto, onun hain ve büyüleyici doğasını eser boyunca aktarır. Ruggero'nun ağzından onun melek gibi görüntüsünü aktaran mısralar ise şöyledir:

"Benimle olan tutkulu duyguları,
bende karşılıklı bir katalitik tepki oluşturdu
öyle ki, bana göre o, her yerin ve zamanın tüm iyiliğini
vücut ve yüzünün mükemmelliğinde özümseyordu." (Ariosto, 2009: 98).

Aydınlanma Çağı'yla birlikte eşitlik ve sosyal sınıflar hakkında konuşulmaya başlanmış 18. yüzyıl Floransa'sında geçen Carlo Goldoni'nin üç perdelik tiyatro oyunu *La Locandiera*'da ise Mirandolina karakteri karşımıza çıkar. Eserin başkahramanı Fabrizio ile işlettiği ve babasından kalan hanın işletmesini yapan bir kadındır. Mirandolina güzel, bencil ve kendine güvenen bir kadındır. Goldoni, onu hizmetkarlarının yardımıyla hanı işleten zeki ve çalışkan bir kadın olarak tasvir eder. Cazibesinin farkında olarak taliplerinden faydalanır, tüm hediyelerini kabul eder ve kendini hiç ele vermeden onları handa tutmaya çalışır. Bu noktada Goldoni'nin eserleriyle birlikte daha önceleri Boccaccio'nun yapıtlarında görülen ve artık varlığıyla toplumda görünür olan kadının bir adım daha öteye giderek girişimci olarak da varlık göstermeye başladığı görülmektedir. 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl arasında yaşamış Gabriele D'Annunzio da eserlerinde birçok farklı kadın figürüne yer vermiş bir şairdir. Şairin Eleonora Duse ile yaşadığı ilişki yine kendisinin güzelliği ve zevki sanatının ve yaşamının merkezine yerleştirmiş yapısıyla eserlerindeki kadın figürlerini belirleyici unsurlar olmuştur.

Geçmişte kadın, erkeğe sadece gerçeklikte değil, edebi kurgu alanında da tabi kılınmış ve kendini aşk tutkusunun "nesnesi" olmakla sınırlanmışsa da, yüzyılın ikinci yarısında üretilen edebiyat eserlerinde kadın figürü, özgürleşme yolunda büyük bir adım atarak başrolü almayı başarır. Erkeklerin yok edicisi, onuruna sahip çıkan, değerlerden yoksun burjuva yaşamının sefaletine bir alternatif arayan, artık toplumsal kurallar altında kadınlığını feda etmek istemeyen lüks için bir kadın temsili ortaya çıkar: *femme fatale*.

Bu bağlamda İtalyan edebiyatının önde gelen yazarlarından biri olan Antonio Fogazzaro'nun psikolojik roman alanında kaleme aldığı *Malombra* başlıklı eserinde yer verdiği "kadın" figürüne dair görüşlere yer vermek faydalı olacaktır. Fogazzaro, İtalyan edebiyatında 12. ve 13. yüzyıllarda yaygın biçimde işlenen bir konuya değinir: O dönem İtalyan edebiyatında, Dante'de olduğu üzere, kadın seven erkeği Tanrıya yücelten ve onu soylu kılan bir varlık olarak kabul görüyordu; bu sebeple Fogazzaro'nun eserinin kadın karakteri Marina⁵'yı iyilik-güzellik ve arındırıcı bir unsur olarak nitelemesi bu etkinin bir sonucudur (Karasubaşı, 2014: 530).

Çalışmanın başat anlatı türüne değinmek gerekirse dedektif hikayelerinin, polisiye anlatıların, gerilim romanlarının ve noir tarzı filmlerde karşılaşılan "kadın" figürlerinin çoğunlukla güçlü ve bağımsız karakterler olarak şekillendiğini belirtmek gerekir. Edebiyatta aynı zamanda toplumsal cinsiyet ve güç dinamiklerini de yansıtan bir temsil biçimi olarak da sunulmaktadır. Kadınların toplumsal beklentilere meydan okuyan, özgür iradelerini kullanan ve kendi hedeflerine ulaşmak için güçlerini kullanan figürler olarak da değerlendirmek mümkündür.

Antonio Fogazzaro'nun *Malombra* Yapıtında Kadın Figürü ve Psikolojik Öğeler: Sadece bildiri olarak sunulduğundan ilgili çalışmadan bilgi ekleyemiyorum.

⁵ Marina Malombra karakteri Antonio Fogazzaro'nun en büyük başarısı ve modernliğidir. Marina aracılığıyla dönemin kadınının temel sorunları hakkında bilgi sahibi olunuyor. Gelişmekte olan bir toplumda kadın, Edith karakteri sayesinde, her ne kadar melekse saf/temiz olarak düşünülse de, gerçekte kadın, sorunları olabilen, duygu ve düşünce gelgitleri içerisinde ayakta kalmaya çalışan, kalbiyle aklı arasındaki tezatlar nedeniyle bir türlü huzura kavuşamayan insancıl ve gerçek bir varlık olarak betimlenmektedir (Karasubaşı, 2014: 532).

Andrea Camilleri ve Komiser Montalbano'da Kadın Figürleri

Andrea Camilleri, yarattığı Komiser Montalbano karakteri etrafında şekillenen polisiye roman türünde yazdığı anlatılarıyla önemli İtalyan yazarlar arasında yerini almış Sicilyalı bir yazardır. Bu sebeple doğup büyüdüğü topraklarda şekillendirdiği anlatılarında yarattığı hayali mekanlar aracılığıyla Sicilya'ya dair karakteristik özellikleri detaylıca aktardığını belirtmek gerekir.

Komiser Montalbano serisi, 1994 yılında ilk roman olan *La forma dell'acqua* (Suyun Şekli) ile başlar. Camilleri, Montalbano serisinde Sicilya'da geçen bir dizi polisiye roman yazmıştır. Seri, başarılı bir şekilde suç, gizem ve mizahi bir araya getirerek okuyucuları etkilemiştir. Montalbano karakteri, karizmatik bir dedektif olan Salvo Montalbano'yu temsil eder. Montalbano, Sicilya'da çeşitli suçları çözen ve aynı zamanda bürokrasiyle mücadele eden bir karakterdir.

Montalbano serisi, İtalya'da ve uluslararası alanda büyük bir başarı elde etmiştir. Camilleri, serinin romanlarını 2000'li yılların başına kadar düzenli olarak yazmıştır. Montalbano serisi, polisiye edebiyatının önemli bir parçası haline gelmiş ve birçok hayran kazanmıştır. 2019 yılında Camilleri'nin vefatıyla serinin devamı sona ermiştir, ancak Montalbano karakteri popülerliğini korumaya devam etmektedir.

Tarihsel süreç içerisinde Sicilya'nın maruz kaldığı siyasi ve sosyo-ekonomik ilerlemeler, adanın kültürel yapısını şekillendirmiş ve çeşitlendirmiştir. Sicilya denildiğinde akıllarda canlanan mafya-kilise-siyaset arasındaki çatışmaların ve çekişmelerin Camilleri anlatılarında derinlikle aktarıldığını belirtmek gerekir. Ada coğrafyasının maruz kaldığı savaşlar, bunun sonucunda yaşanan ekonomik zorluklar ve göçler, adanın sosyolojik yapısında çok katmanlı ve kültürel oluşumların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kendine has güney lehçesinin de baskın bir biçimde yer aldığı anlatılarında, tipik bir güneyli erkeğin tüm özelliklerini taşıyan Komiser Montalbano ve onun etrafında gelişen olaylar çerçevesinde yer alan "kadın" karakterler aracılığıyla yansıtılan özelliklerin feminist eleştirisi bağlamında ortaya çıkarılması önem arz etmektedir.

Andrea Camilleri'nin romanlarındaki kadın figürleri, Montalbano serisi de dahil olmak üzere genellikle büyük çeşitlilik ve karmaşıklıkla karakterize edilir. Camilleri, farklı bağlamlardan ve kişiliklerden kadınları betimler, onlara olay örgüsü içerisinde önemli roller verir ve onların başkarakterin hayatı üzerindeki etkisini gösterir. Örneğin, Komiser Montalbano'nun hayatında baskın bir kadın figürü olarak yaratılan Livia karakteri gibi romanlarında, güçlü, bağımsız ve akıllı kadınlarla karşılaşılır. Montalbano'nun soruşturmalar sırasında karşılaştığı gazeteciler veya güçlü kadınlar gibi toplumda aktif rolleri olan kadın karakterler de bulunmaktadır.

Bu aşamada, serinin kronolojik olarak yazılmış ilk üç romanında yer alan Livia, Adelina ve Ingrid gibi kadın karakterler üzerinden, Camilleri'nin anlatılarında, kadınlığın baskın özelliklerine dikkat çekmek ve İtalyan edebiyatının önde gelen eserlerindeki kadın figürlerinin yansımalarının belirlenmesi önem arz etmektedir.

Livia, Adelina ve Ingrid Örnekleri

Livia karakterini *Suyun Şekli* başlıklı romanda ve serinin diğer anlatılarında Montalbano'nun sevgilisi olarak tanımaktayız. Öncelikle, anlatı serisinin ana karakteri Komiser Montalbano'nun etrafında şekillenen olay örgülerinde, Camilleri'nin yer verdiği "kadın" figürlerine ve onların Montalbano ile olan ilişkisini, tavırlarını anlamak adına, güneyli bir İtalyan erkek kurgusunun nasıl yaratıldığına bakmak gerekir. Komiser olmasına karşın kurallara karşı alerjik bir bünyeye sahip Salvo Montalbano, alışkanlıklarına derinden bağlı, iyi kurulmuş yemek sofralarının müdavimi olarak tanımlanabilir. Genel hatlarıyla tanımlanan bu eril karakterin, romandaki duruşuyla adalet adamının arka planında çok daha fazlası saklıdır. Salvo, kesinlikle özgür bir ruhtur. Keskin bir zihin ve ahlaki bir bütünlüğe sahiptir. Zayıflara, unutulmuşlara, savunmasızlara yardım etmek zorunda hissetmesine neden olan unsurların bir birleşimi söz konusudur.

Salvo Montalbano için Livia, yalnızca bir sevgili olarak değil aynı zamanda komiserin sırdaşı ve hayatının kadını olarak betimlenmektedir. Anlatının esas kadını olarak da tanımlanabilecek bu kadın figürü, güneye ait anlatılarda adeta bir tezatlık sunar; çünkü Livia, İtalya'nın kuzeyinde, Cenova'da yaşamaktadır.

Bir anlamda Andrea Camilleri bu iki karakter üzerinden bir güney-kuzey birleşimi ve aşkı sunmaktadır. Zira yüzyıllara dayanan Kuzey ve Güney İtalya ayrışımının aslında aşk, sevgi ve insani unsurlar söz konusuysa anlamsız olduğunun altını çizmektedir. Deyim yerindeyse dibine kadar Sicilyalı olan Salvo Montalbano'nun anakara ile tek bağlantısı, onu İtalya'nın geri kalanına bağlayan Cenovalı Livia'dır (Ayyıldız, 2021: 9).

Bu sebeple çoğunlukla uzaktan sürdürdükleri ilişkilerine tanıklık ettiğimiz bu çift, aralarında sahip oldukları güçlü bir bağla okura aktarılmaktadır. Nitekim kendi köklerine derinden bağlı güneyli komiserin, Livia'ya olan bağlılığı da çok güçlü aktarılır.

Livia ve Salvo Montalbano arasındaki bağ, zaman içerisinde mesafeye, gerilimlere, konuşulamayan konulara rağmen çok güçlüdür. Telefon görüşmeleri üzerine kurulmuş, yan yana çok az gelebildikleri ancak bunu da yeterli gördükleri bir ilişki yaşamaktadırlar:

-Alo, aşkım? Benim, Livia. Ofise telefon açtığım için üzgünüm ama...

- Sen ne zaman, nerede olursa olsun bana telefon edebilirsin, söyle bakalım, ne var?
- Önemli bir şey yok. Senin oralarda bir politikacının öldüğünü okudum şimdi gazetede. [...] Bu ölüm başına çok iş açtı mı?
- Çok da değil.
- Yani o halde bir değişiklik yok. Önümüzdeki cumartesi beni ziyarete geliyorsun? Bana kötü bir sürpriz yapmazsın, öyle değil mi? [...]
- Sakin ol, bu sefer geleceğim (Camilleri, 2021: 51).

Bu onlar için yeterlidir; çünkü onlar için önemli olan unsurlardan biri de dışarıdan fark edilmemektedir. Onlar için önemli olan kendi aralarında kurdukları empati yeteneğidir. Ses tonlarından neredeyse anlaşılamayacak bir değişiklik nedeniyle uzaktan da olsa birbirlerinin ihtiyaçlarını algılamak için yeterlidir. İlişkilerinin en büyük yeteneği budur. Sessiz kalışlar önemlidir. Birçok sessiz an onlar için aslında kelimelerle doludur. Önemli olan şey diğerinin zamanına, diğerinin kararına, diğerinin iradesine, saygı duymaktır. Montalbano, kuzeye, Livia'nın Cenova yakınlarında yaşadığı Boccadesse'ye gittiği ana dair aktarılanlar buna güzel bir örnek olacaktır:

Livia'yla sarmaş dolaş bir halde, çektiği derin uykular sayesinde Boccadesse'deki küçük villasında geçirdiği üç gün ona Sicilya'ya dair neredeyse her şeyi unutturmuştu. Neredeyse her şeyi çünkü iki veya üç sefer, ihanet edercesine koku, konuşma, kendi yöresine ait şeyler onu yakalamış, [...] çok kısa bir an için Vigàta'ya götürmüştü. Ve her seferinde o anlık değişimini, o dalıp gidişini hissederek Livia'nın hiçbir şey söylemeden ona öylece baktığından emindi (2021: 174).

Klasik bir erkek egemen ilişkinin örneği olarak da okunabilecek bir birlikteliktir bu. Çoğunlukla Montalbano'nun özel hayatına ait bir karakter olarak sunulan Livia'nın, anlatılarda ikincil karakter olarak yer aldığını belirtmek yanlış olmaz. Bu durum pekâlâ Livia'nın bağımsız bir karakter örneği sunmadığı ve erkek karakterin etrafında dönüp durduğu şeklinde de yorumlanabilir.

- Merhaba aşkım. Tam zamanında aradım. Günün nasıldı?
- Her zamanki işler işte. Senin?
- Aynı. Dinle Salvo, bana söylediğin o şey üzerine uzunca...
- Livia, özür dilerim, lafını kestim. Çok az vaktim var, hatta hiç yok. Beni tam kapıdayken yakaladın, çıkıyordum.
- Tamam çık o halde, iyi geceler. Livia telefonu kapattı ve Montalbano ahize elinde kalakaldı. Sonradan aklına geldi ki, bir önceki gece Livia'ya kendisini tam olarak gece yarısında aramasını söylemişti [...] Vicdan azabıyla ahizeyi yerine koydu ve gitti (Camilleri, 2021: 9).

Alışılmış cinsiyet rolleri bağlamında ise Livia aracılığıyla yansıtılan kadın figürü, evcimen, duygusal ve partnerine bağımlı bir kadın olarak tasvir edildiğinden, erkek karakterin özgürlüğünü ve gücünü vurguladığı bir desen olarak yorumlanabilmektedir.

Montalbano sofrayı hazırladı, her şeyi yerli yerine koydu ve bitirdiğinde Livia ne hazırlamış diye mutfığa gidip baktı. Hiçbir şey, kutuplar gibi ıssız, çatal bıçak takımı ve tabaklar tertemiz parlıyordu. François ile ilgilenmekten akşam yemeğini düşünmemişti bile. Hemen hızlı bir o kadar da keyifsizce bir şeyler uydurdu (Camilleri, 2022: 115).

Livia, Salvo'ya duygusal olarak derinden bağlıdır ve onunla birlikte olmak için kendi bağımsız yaşamını sürdürmek yerine, ilişkisine odaklanan, kendi hayatını ikincil planda tutan bir kadın figürünü temsil etmektedir.

İdealize edilmiş kadın figürü ve onun erkek karakterler üzerindeki etkileri açısından ele alınacak olursa Dante'nin *melek-kadın* figürü Beatrice ile Camilleri'nin Salvo için yarattığı partner Livia arasında benzerlikler bulunduğu söylenebilir. Farklı dönemlerde ve farklı amaçlarla yazılmış iki eser olsalar da ilahi rehberlik, kadının gücü ve etkisi, idealize edilen kadın figürü bağlamında iki kadın figürünün yakın yönleri bulunmaktadır. Her iki kadın figürünün edebi anlatılar içerisinde idealize edilmiş kadınlar olarak sunulduğu belirtmek mümkündür. Dante'nin Beatrice'ye olan aşkı ve hayranlığı, onu cennetin temsilcisi olarak görmesine yol açar. Montalbano'nun Livia'ya duyduğu aşk da onu güzel, çekici ve özel biri olarak aktarır. Suç örgüsü içerisinde gerçekleştirdiği soruşturmalarda birçok farklı kadın figürüyle kurduğu farklı ilişkilere rağmen Livia'nın kalbinden ve yaşamından ayrılmayı asla tercih etmez. Bir diğer husus da her iki kadın figürünün erkekler için bir tür rehberlik rolü üstlenmiş olmalarıdır. Beatrice, Dante'yi cennete giden yolda yönlendirip ona ilahi gerçekleri öğretirken, Livia da Montalbano'nun hayatında her zaman destekleyici bir figür olarak yer alır ve onun ruhsal denge bulmasına yardımcı olur. Salvo'nun stresli ve zorlayıcı işiyle başa çıkmasında Livia'yla kurduğu samimi ilişki ve kendisine sağladığı duygusal destek önemlidir. Salvo'ya sunduğu farklı bakış açılarıyla Montalbano'nun olayları farklı açıdan değerlendirmesini sağlar. Livia, yaşamın başka yönlerine odaklanmasına ve sadece işine değil, aynı zamanda kişisel hayatına da dikkat etmesine yardımcı olur. Ayrıca Montalbano'ya aidiyet duygusunu hatırlattığını da belirtmek gerekir. Bu, Montalbano'nun yalnızlık hissini hafifletir ve ruhsal olarak daha iyi bir durumda olmasına yardımcı olmaktadır.

Anlatı serisindeki bir diğer önemli kadın figürü ise Adelina karakteridir. Güney İtalya coğrafyasında tek başına ayakta durma mücadelesi veren ve bunu yaparken toplumun “kadın” a dayattığı genel geçer tüm özellikleri kişiliğinde taşıyan bir figür olarak görülür. Adelina, geleneksel İtalyan toplumunda tipik olarak kadınlara atfedilen rol ve görevleri yansıtır. O, Montalbano’nun evinde hizmetçilik yapar; kısaca temizlik, yemek yapma ve ev işleriyle ilgilenir. Bu durum, cinsiyete dayalı iş bölümü ve ev işlerinin kadınlara atanmış olması gibi geleneksel cinsiyet rollerinin bir yansımasıdır. Ek olarak, Adelina karakterinin analizi, toplumsal sınıflama bağlamında “kadın” a atfedilen, bireylerin karşılaştığı ayrımcılığın bir örneğini sunma potansiyeline sahiptir. Hizmetçilik genellikle alt sosyoekonomik sınıftan gelen kadınların yaptığı bir iş olarak stereotipe edilmiştir. Bu durum, toplumda kadınların sınıfsal ayrımcılığa maruz kalabileceği ve ekonomik bağımlılığın da cinsiyet eşitsizliğini pekiştirebileceği feminist eleştirilerle ilişkilendirilebilir.

[...] Adelina ona dört kişiye yetecek kadar dolu bir tabak haşlanmış karides hazırlamıştı. Adelina, iki suçlunun annesiydi, iki kardeşten küçük olanını bizzat üç yıl önce Montalbano tutuklamıştı ve hala hapisteydi. Geçen temmuz onunla zaman geçirmek için iki hafta Vigàta’ya gelen Livia, bu hikâyeyi dinlediğinde çok korkmuştu.

- Sen kafayı mı yedin? Bir gün intikam almaya karar verirse görürsün, çorbana zehir katar.

- [...] Adelina, bunun benim hatam olmadığını, yakalanacak kadar aptal olan oğlunun suçu olduğunu gayet iyi biliyor. [...]

- Sizin sapkın düşünme tarzınız umurumda bile değil. Onu buradan göndermek zorundasın!

- Peki, onu gönderirsem kim evi çekip çevirir, kıyafetlerimi yıkar, ütüler, bana yemek pişirir? (Camilleri, 2021: 87-88).

Montalbano ve Livia arasında geçen diyalogdan da anlaşılabilir olduğu gibi iki farklı sosyal statüden gelen kadına dair sunulan çatışma ve “kadın” a dayatılan tipik toplumsal nitelikler Camilleri tarafından detaylıca verilmiştir. Nitekim güneyli bir erkek yazar tarafından kaleme alınan anlatılarda yer bulan “kadın” figürlerinin, yazarın içinde doğup büyüdüğü toplumun, bireylere özgü hatları yansıttığı belirtilebilir. Başka bir ifadeyle edebiyat, eğer özelliğın birikmesiye; edebiyatın gidimli oluşumları başka özellik türlerinin temsil edilebileceği uzam/yokluklar -ya da anlar- sağlamaktadır (Humm, 2002: 142). Ataerkilliğin, kültürel değerleri oluşturmak ve sürdürmek için sözel ayrıntıların nasıl kullanıldığına da (2002: 147) örnek teşkil etmektedir. Adelina karakteri, kadınların ev içi işleri ve hizmetkarlık gibi alanlarda sıkışıp kalmasına ve erkek egemen toplumlarda güçsüz bir konuma düşmelerine ilişkin eleştirileri de çağrıştırdığı gibi erkek egemen bir toplumda kadınların güçsüzleştirildiği ve erkeklerin kontrolünde olduğu bir iktidar dengesini yansıttığını belirtmek gerekir.

İtalyan edebiyatının başat eserlerinden olan Giovanni Boccaccio’nun *Decameron* adlı yapıtında da Adelina aracılığıyla yansıtılan “kadın” figürüne yakın özellikler taşıyan Griselda karakteri bulunmaktadır. *Decameron*’da aktarılan onuncu günün onuncu hikayesinde karşılaşılan bu kadın figürü kocasının yönlendirmelerine boyun eğerek kendisinden istenilen şekilde davranmaya itilen ve her türlü fedakarlığı gösteren bir kadın olarak tanıtılır. Nitekim onuncu günün onuncu hikayesi, kadının itaatkâr, sabırlı ve bağımlı bir şekilde hareket etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Gerek Adelina gerek Griselda, erkek egemen toplumda güçsüz konumda bulunur ve erkeklerin yönlendirmelerine tabi olurlar. Bir başka deyişle, varolan patriarkal kuramda kadınlara kadın olarak bir yer yoktur; en iyi ihtimalle erkeklerin soluk yansımaları olarak dahil olabilirler (Donovan, 2009: 356).

Adelina’yı Camilleri’nin anlatılarında somut bir karakter olarak görürüz ancak Griselda, *Decameron*’da sembolik bir anlam taşımaktadır. Kısaca onun hikayesi, kadınların itaat etme ve sabretme beklentilerinin eleştirel bir şekilde yansıtılan bir anlatı olarak değerlendirilebilir. Yapılan bu karşılaştırma ile Klasik dönem İtalyan edebiyatının kadın karakterlerinin farklı temsillerini ve toplumsal cinsiyet dinamiklerinin değişimini ifade etmekte faydalı olacağı aşikardır.

Komiser Montalbano anlatılarında il sekreteri Profesör Giacomo Cardamone’nin karısı olarak tanıtılan Ingrid Sjöström karakteri ise İtalya topraklarının dışından bir örnekleme sunmaktadır. İsveçli bir kadındır. İtalya’nın ahlaki kadın prototipinin ötesinde davranışlara sahiptir ve bu sebeple toplum tarafından yargılanır. *Suyun Şekli* anlatısında tanıdığımız bu “kadın” figürü, Montalbano’nun yürüttüğü soruşturma kapsamında kasabanın fuhuş mekânı olarak nitelendirilen ağılda bulunan değerli kolyenin sahibi olarak okura aktarılır. Avukat Pietro Rizzo tarafından aktarılan bilgilere göre kadın kocasından orada olup bitenleri merak ettiği için kendisini fuhuş merkezi olan ağıla götürmesini ister. Çift, ağıla varır ve kadın arabadan iner. Ama o anda kendisine yapılan seviyesiz tekliflerden rahatsız olarak arabaya binip oradan ayrılırlar. Eve vardıklarında ise kolyesini düşürdüğünü fark eder.

Montalbano ise Mühendis Luparello’nun ağılda ölmesiyle bu olayın aynı saatte yaşanmasına şaşırır ve iki olayı birbiriyle örtüştüremez. Avukatın anlattığı bu hikâyeyi dinleyen Montalbano, kolyenin kendisinde olduğunu ve teslim ettiğinde ise kolyeyi bulanlara verilmesi amacıyla belli bir miktar para ister. Avukatla anlaşılır ve bu hikâye kısa süreliğine son bulur. Sonrasında Montalbano, Nicolo Zito ile görüşüp bu İsveçli kadın hakkında bilgi almak ister. Bu aktarımlar aracılığıyla İsveçli kadının profiliyle karşılaşılır: “1.80 boyunda, sarışın, düzgün bacaklar ve

göğüslerle adeta bir meç!" (Camilleri, 2021: 97). Nicolo Zito'nun Montalbano'ya gönderdiği faksta Ingrid'e dair detaylı bilgilere yer verilir: "Giacomino, niteliklerini sana daha önceden anlattığım ikinci karısı Ingrid Sjostrom ile babasının evinin birinci katında yaşıyor" (2021: 102). Ingrid bir araba yarışçısıdır, böylece özgür ruhlu bir kadın figürü olarak nitelendirildiğini belirtmek mümkündür. Aynı zamanda toplumsal ahlaki değerlerin dışında davranışlar sergileyen bir karakterdir. Kocasını birçok erkekle aldattığı ve hatta kayınpederiyle de cinsel ilişkide bulunduğu aktarılır:

[...] Ingrid ara sıra ülkesine gidip küçük otomobil yarışlarına katılıyor. Kocasını İsveç sadeliği ve rahatlığıyla boynuzluyor. Geçen gün, (tabiri caizse) beş beyefendi, Polo kulübünde bir salon oyunu oynuyorlardı. Birtakım soruların arasında şu da vardı: Ingrid'le yatmayan varsa ayağa kalksın. Beşi de oturmaya devam etti. [...] Haşın babamız Profesör Cardamone'nin de geliniyle mercimeği fırına verdiğiine dair kontrol edilemeyen bir söylenti dolaşıyor (2021: 103).

Ingrid'in nahoş olarak nitelendirilen davranışlarına dair aktarılan bu bilgilerde aslında cinsel birliktelik yaşamının evli erkekler arasında normal karşılandığı yansıtılırken "kadın"a, "kolay" ve/veya "basit" sıfatları yakıştırıldığı görülmektedir. Mühendis Luparello'ya kısa süreli kurduğu ilişki ve "basit" bir kadın olarak nitelendirilmesi nedeniyle Luparello'nun ölümüyle ilişkilendirilmeye çalışılan Ingrid'in, Montalbano'nun araştırmaları ve sorgulamaları sonucunda aslında masum olduğu ve o gece mühendisle arabada olmadığı ortaya çıkar.

Feminist perspektife göre, kadınların özgürlüğü bireysel mücadeleyle kazanması gerekmektedir. Burada özgürlükten kastedilen şey kadınların yasal bir özne konumunda hak ve sorumluluklara sahip olabilmeye haklarıdır ve kendilerini gerçekleştirme, ifade etme ve bireysel kimliklerini gösterebilme anlamına gelmektedir (Rochefort, 2020: 59). Cinsiyet merkezli düzen içerisinde "kadın"a dair üretilen çeşitli kimliklerin sınırlarının yıkılması gerektiği olarak da yorumlanabilir. Ingrid Sjostrom karakteri aracılığıyla anlatıda yer alan "kadın" figürünün yansıttığı mücadele bu yönde okunabilmektedir. Ingrid Sjostrom karakteri, kendine özgü kişilik özellikleri olan bir figürdür ve fiziksel çekiciliği nedeniyle bir meta gibi sunulmasına rağmen, doğduğu toprakların dışında, kadın olarak verdiği mücadeleyle dikkat çeker. Soruşturmanın kilit noktasında Montalbano önüne sunulan evraktaki bir imzayı tanıyamaz ve Avukat Rizzo'ya imzanın kime ait olduğunu sorar. Avukat Rizzo'nun Ingrid'i tarif ederken " [...], o İsveçli. Açıkçası biraz pervasız bir kadın, adetlerimize nasıl uyum sağlayacağını bilmiyor" (Camilleri, 2021: 95) cümlesini kullanır. Kendisine dayatılan eril bakış açısının atfettiği sıfatlardan özgürleşme arzusuyla hareket eden Ingrid, bu arzusunun sosyal alanlarda karşılaştığı zorluklarla yüzleşen güçlü bir figür olarak aktarılır. Soruşturma kapsamında Montalbano, Ingrid'e telefon açar ve onunla görüşmek istediğini belirtir. Kendisini erotik bir nesne olarak gören eril bakış açısından bunalan Ingrid'in sözleri, onun maruz kaldığı şiddeti yansıtmaktadır:

Ingrid duraksadı.

-Senin yatak odanda mı?

Kadının sesi sinirli gelmişti; telefonun öbür ucunda açıkça kendisine yürüyen bir embesil olduğundan şüphelenmeye başlamıştı.

-Bakın hanımefendi, haklı olarak kuşkulanmanızı anlıyorum. Şöyle yapalım. Bir saat içinde Vigàta polis karakolunda olacağım, orayı arayıp beni isteyebilirsiniz olur mu?

Kadın hemen cevap vermedi, düşünüyordu, sonra kararını verdi.

-Sana inanıyorum polis. Nerede ve ne zaman? (2021: 110).

Nitekim anlatının başka karakteri Komiser Montalbano'nun bakış açısından da Ingrid'in kadınlığı üzerinden nasıl algılandığı aktarılır:

Montalbano, [...] arabayı park etti ve beklemeye koyuldu. Birkaç dakika sonra iki kişilik, kırmızı ve dilbalığı gibi yassı bir araba geldi. Ingrid kapıyı açıp indi. Bir sokak lambasının loş ışığında bile komiser onun hayal ettiğinden çok daha iyi olduğunu gördü, dar kot pantolonunun sardığı upuzun bacaklar, kolları kıvrılmış dekolteli beyaz bir gömlek, sandaletler, tepeden topuz şeklinde toplanmış saçlar; adeta gerçek bir kapak kızı (2021: 133).

Bu cümlede, geleneksel kadınlık kodlarına vurgu yapıldığı belirtilebilir. Cümlede bahsedilen kadının fiziksel özellikleri ve giyimi, erkek bakış açısının bir ürünü olarak sunulmaktadır. "Dar kot pantolonunun sardığı upuzun bacaklar", "dekolteli olan beyaz bir gömlek", ve "tepeden topuz şeklinde toplanmış saçlar" gibi betimlemeler, kadını nesneleştirerek onu bir "kapak kızı" gibi göstermektedir. Bu tür bir betimleme, kadını sadece fiziksel görünümü üzerinden değerlendirmek ve onu sadece cinsel cazibesiyle tanımlamak anlamına gelebilir. Bu, kadının özgün kişiliği, yetenekleri ve başarıları yerine, yalnızca dış görünümüne odaklanılmasına sebep olur. Bu tür bir yaklaşım, kadınları objeleştirme eğilimini ve cinsiyet eşitliği prensiplerine aykırı olan stereotipleri desteklemektedir. Bu cümle, kadınlığın sadece fiziksel cazibe üzerinden tanımlandığı geleneksel kadınlık kodlarına atıfta bulunurken, feminist eleştiri açısından bu tür yaklaşımların kadınları sınırlayıcı ve yüzeysel bir şekilde temsil ettiği ifade edilebilir.

Ingrid aracılığıyla aktarılan “kadın” figürünün yansıttığı bir diğer kavram ise çoğunlukla edebiyatta ve sinemada karşılaşılan çekici ve baştan çıkarıcı kadın figürleri için kullanılan *femme fatale* kavramdır. İtalyan edebiyatında Gabriele D’Annunzio ve yine Güney İtalya edebiyatının önemli yazarlarından olan Giovanni Verga’nın eserlerinde *femme fatale*’in ilk örneklerinin sunulduğunu belirtmek gerekir. *Femme fatale* karakterleri, genellikle fiziksel olarak çekici ve etkileyici görünür; öyle ki vücut dili, kıyafetleri ve cazibesiyle başkalarını büyüler. Cinselliklerini kullanarak erkekleri etkiler ve kontrol altına alır. Kendi cinsel arzularını ifade etmek konusunda özgürdürler ve bu özgürlükleriyle erkekleri baştan çıkarır. Çoğunlukla kendi başına hareket eden, kendi kararlarını alan, kendi hedeflerine ulaşmak için harekete geçen ve kendi iradesine sahip bir “kadın” figürü olarak tanımlanabilir.

Femme fatale, tarihsel olarak kadın cinselliğini tehlikeli bir şekilde sunan ve erkeklerin zayıflıklarını kullanarak onları yok eden bir imge olarak tasvir edilmiştir. Ancak, bu karakterlerin feminist eleştiri bağlamında incelenmesi, onların sadece erkek arzularını tatmin eden araçlar olarak değil, güçlü, bağımsız ve kendi iradelerini kullanan kadın karakterler olarak da anlaşılmasını sağlamaktadır. Andrea Camilleri de polisiye anlatılarında bunun örneğini Ingrid aracılığıyla yansıtmıştır.

Sonuç

Bu çalışma, Camilleri’nin kadın karakterlerini ve temsil biçimlerini izleksel olarak analiz ederek, Komiser Montalbano Serisi’nden seçilen üç önemli kadın karakter aracılığıyla İtalyan polisiye edebiyatı ile Klasik dönem İtalyan edebiyat eserlerindeki kadın figürlerini feminist kuram çerçevesinde karşılaştırmalı bir şekilde incelemeyi sunmaktadır. Bu doğrultuda Andrea Camilleri’nin Komiser Montalbano serisindeki kadın figürlerinin, feminist eleştiri bağlamında incelendiğinde hangi görüşlere yol açtığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Öncelikle, araştırma konusunu oluşturan serinin, İtalya’nın önde gelen polisiye anlatılarından bir olarak kabul edilmesi ve İtalyan polisiye edebiyatının gelişimine 1994 yılından günümüze öncülük etmesi dikkate alınarak, Camilleri’nin Komiser Montalbano Serisi’nde yer alan kadın figürleri, seçilen üç örnek üzerinden, feminist kuramın sunmuş olduğu perspektif doğrultusunda birer yan karakter olarak nasıl işlev gördüklerini belirlemek üzere analiz edilmiştir. Bu karakterler, komiserin sevgilisi Livia, Montalbano’nun evinde çalışan Adelina ve İsveçli özgür ancak eril bakış açısından üretilen eleştirel davranışlarla mücadele eden Ingrid gibi önemli ve etkili kadın figürleriyle temsil edilmektedir. Camilleri’nin kadın karakterlerini stereotiplere sıkça başvurarak tasvir ettiği belirlenmiştir. Örneğin, bazı kadın karakterler, Montalbano’nun romantik çıkarları olarak tasvir edilirken, bazılarının sadece cinsel cazibe araçları olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu durum, polisiye anlatı türünde kadınların sadece erkek arzularını tatmin etmeye yönelik nesneler olarak tasvir edilmesi ya da geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine dayatılan yükümlülüklerin nasıl aktarıldığının tespit edilmesinde belirleyici olmuştur. Camilleri’nin kadın karakterlerinin derinlikli ve çok boyutlu olmaktan ziyade, genellikle erkek karakterlerin hikayelerine hizmet eden araçlar olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Feminist eleştiri bağlamında ele alınan polisiye anlatılar içerisinde kadınların kendi hikayelerini ve deneyimlerini aktarma fırsatının sınırlı olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak Camilleri’nin Komiser Montalbano serisinden seçilen üç farklı kadın figürü aracılığıyla hem olumlu hem de eleştirel yönler sunulmaya çalışılmıştır. İtalyan edebiyatının başat eserlerinde yer bulan kadın figürlerinin yansıttığı *meleksi kadın* ve *femme fatale* gibi kavramların polisiye türde yazılan eserlerdeki örnekleri, Klasik dönem İtalyan edebiyatından sunulan örneklerle karşılaştırılarak sunulmuştur. Feminist eleştiri, kadınların daha derinlikli ve özgün karakterler olarak temsil edilmesini ve kendi hikayelerini anlatma fırsatlarını güçlendirmeyi talep etmektedir. Bu sayede İtalyan edebiyat tarihi kapsamında “kadın” a verilen değer ve “kadın” aracılığıyla sunulan görüşler belirlenmiş; Çağdaş dönem İtalyan edebiyatının popüler anlatı türlerinden olan polisiye edebiyatta, “kadın”ı merkezine almayan, ancak toplumun ve kültürün derinlikli birer parçasını oluşturan “kadın” a dair izlekler sunan Andrea Camilleri’nin ve eserlerinin incelemesi sunulmuştur. Bu sebeple edebi eserlerin, cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi konusunda daha ilerici bir yaklaşım benimsemesi gerektiğini belirtmek yanlış olmayacaktır.

Kaynakça

- Ariosto, Ludovico. (2009). *Orlando Furioso*, David R. Slavitt (Trad.). Cambridge, Massachusetts, & London, England: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Ayyıldız, Bülent. (2019). *Ortaçağ İtalyan Edebiyatı*, Ankara: Çizgi Kitabevi.
- Benhabib, Seyla. (2021). "Feminizm ve Postmodernizm: Huzursuz Bir İttifak", *Çatışan Feminizmler*, Feride Evren Sezer (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Camilleri, Andrea. (2021). *Suyun Şekli*. Semih Topçu (Çev.). İstanbul: Mylos Kitap.
- Camilleri, Andrea. (2021). *Terrakotta Köpek*. Semih Topçu (Çev.). İstanbul: Mylos Kitap.
- Camilleri, Andrea. (2022). *Yemek Hırsızı*. Ayşe Gezer Kolb (Çev.). İstanbul: Mylos Kitap.
- Donovan, Josephine. (2009). *Feminist Teori*. Aksu Bora, Meltem Ağduk Gevrek, Fevziye Sayılan (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Fraser, Nancy. (2021). "Sahte Karşısavlar: Seyla Benhabib ve Judith Butler'a Yanıt", *Çatışan Feminizmler*, Feride Evren Sezer (Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Humm, Maggie. (2002). *Feminist Edebiyat Eleştirisi*. Gönül Akay (Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Karasubaşı, İlhan. (2011). "Sicilya Sanat Şiiri'nden Boccaccio'ya Kadın Kavramı", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 51, 2 (2011), ss. 145-153.
- Karasubaşı, İlhan. (2014). "Malombra: Ruhsal Bölünmüşlük ve Mistik Düşünce", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 54, 1 (2014), ss. 525-534.
- Öncel, Süheyla. Angeleri, Paolo. (1970). *Linee di Storie della Letteratura Italiana*. Ankara: Edizione della Facoltà di Lettere – Università di Ankara.
- Piano, Maria Giovanna. (1998) *Onora la madre Autorità femminile nella narrativa di Grazia Deledda*. Torino: Rosenberg & Sellier.
- Rocheft, Florence. (2020). *Feminizmler Tarihi*. Özlem Altun (Çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- İnternet Kaynakları**
- Maurizio Ciamba, "Una volta c'era pudore", <https://www.doppiozero.com/una-volta-cera-il-pudore>, erişim:18 Ağustos 2021.
- Valentina Piattelli, "Storia dell'emancipazione femminile in Italia", <http://www.storiassisecolo.it/larepubblica/repubblicadonne.htm>, erişim: 05.06.2023